

NN

Anders Mellstrand
BESLUT

2006-06-13
Reg.nr 31-276-06

Din anmälan till Högskoleverket

Bakgrund

I beslut den 9 juni 2005 uppdrog rektor vid Uppsala universitet åt dekanus för samhällsvetenskapliga fakultetsnämnden att i enlighet med Uppsala universitets regler avseende förfarandet vid anklagelse om vetenskaplig ohederlighet granska professor X Xs forskning utifrån framförda anklagelser och hennes publicerade arbeten. För att i enlighet med regelverket genomföra en förberedande undersökning utsågs två sakkunniga, professorn i vetenskapsteori vid Göteborgs universitet A A och professorn i statskunskap vid Uppsala universitet B B. Till granskningsgruppen knöts universitetsjuristen C C, Uppsala universitet. Dekanus fann genom beslut den 15 december 2005 att den förberedande undersökningen av X Xs forskning inte gav underlag för en slutsats om att vetenskaplig ohederlighet påvisats. Dekanus fann därför att tillräcklig grund för fullständig utredning inte förelåg och att X X i och med detta friades från misstankarna om vetenskaplig ohederlighet. Rektor anslöt sig i yttrande den 15 december 2005 till dekanus slutsats i frågan och förklarade ärendet formellt avslutat.

Anmälan

Du har i en anmälan till Högskoleverket sammanfattningsvis anfört följande.

Du är doktorand i folkrätt vid Uppsala universitet och medförfattare till Slagen dam, som utgjorde en del av det material som ingick i Uppsala universitets granskning av X X. Vid två tillfällen krävde Du att universitetet skulle redovisa på vilka grunder Din forskning granskades samt att Du borde beredas tillfälle att få bemöta anklagelserna. Universitetet vägrade detta med hänvisning till att Du inte var föremål för granskning. Du har inte heller beretts tillfälle att bemöta den kritik som framfördes i granskningsrapporten. Kritiken grundar sig enligt Dig på felaktiga antaganden om studien där ett huvudfel måste anses vara att författarna tillskrivs problemställningar ni inte haft, varefter beräkningar görs av granskarna för att kontrollera resultaten mot dessa påstått anlagda problemställningar. Granskningsgruppen drog sedan helt andra slutsatser än vad ni hade gjort utifrån de data som förelåg. Förutom att själva grunden för kontroll av data därmed faller, har granskarnas beräkningar inte tillbakavisat era analyser. Dessa påståenden utgör mycket grova felaktigheter om Slagen dam. De är att likna vid förtal av Din forskning som universitetet har ställt sig bakom och givit spridning åt. Detta förtal

av Din forskning får förödande konsekvenser för Dig som doktorand i början av Din forskarbana och för Dina möjligheter att framdeles ansöka om forskningsanslag med utgångspunkt i Slagen dam. Förutom den smutskastning som universitetets granskning utgör, uppstår följden att Du riskerar att stämpas som vetenskapligt ohederlig för det fall Du fullföljer Dina där utarbetade analyser. Den uppkomna situationen innebär att man ödelagt Ditt avhandlingsarbete med metoder utanför lagen och utanför vetenskapen, samt ålagt Dig ett krav att komma till andra slutsatser – närmare bestämt ”de rakt motsatta” än dem som forskningsrapporten Slagen dam stöder, utan att ha något stöd i egna beräkningar gjorda på materialet. Det är en mycket allvarlig form av vetenskaplig censur.

Till Din anmälan har Du fogat bl.a. ett e-postmeddelande den 12 september 2005 från dekanus D D, Uppsala universitet, i av vilket det framgår att universitetet inte tänker bereda Dig tillfälle att yttra Dig eftersom universitetet inte anser att Du är ställd under granskning.

Högskoleverkets bedömning

I regleringsbrevet för budgetåret 2006 avseende Högskoleverket anges att verket skall tillgodose allmänhetens och enskilda individers rättigheter i förhållande till högskolesystemet genom tillsyn av lärosätenas efterlevnad av lagar och förordningar. Det är med utgångspunkt i detta direktiv Högskoleverket uttalar sig i förevarande ärende.

Frågan om Uppsala universitet borde ha berett Dig möjlighet att yttra Dig i ärendet avseende universitetets granskning av X Xs forskning.

Du har anfört att Du vid två tillfällen hos Uppsala universitet begärt att få bemöta anklagelserna mot Slagen dam, men att universitetet inte berett Dig tillfälle till detta. Fråga är om universitetet hade skyldighet att bereda Dig tillfälle till yttrande innan ärendet avseende aktuell granskning avslutades.

I 17 § första stycket förvaltningslagen (1986:223) anges bl.a. att ett ärende inte får avgöras utan att den som är sökande, klagande eller annan part har underrättats om en uppgift som har tillförts ärendet genom någon annan än henne själv och hon har fått tillfälle att yttra sig över den, om ärendet avser myndighetsutövning mot någon enskild.

Ett rekvisit som måste vara uppfyllt för att 17 § förvaltningslagen skall vara tillämplig är således att universitetets utredning utgör myndighetsutövning. Fråga är om så är fallet.

Begreppet myndighetsutövning anges i förarbetena till förvaltningslagen (prop. 1985/86:80 s. 55) ha samma innebörd som i den tidigare gällande förvaltningslagen (1971:290). Av motiven till sist nämnda lag (prop. 1971:30 s. 331-334) framgår i frågan bl.a. följande. Myndighetsutövning är för handen när förvaltningsmyndighet i egenskap av organ för det allmänna och med stöd i författning ensidigt meddelar beslut som får

bestämda rättsverkningar av positiv eller negativ innebörd för den enskilde. Ärendet i fråga skall innefatta utövning av en befogenhet att bestämma om förmån, rättighet, skyldighet, disciplinär bestraffning eller annat jämförbart förhållande, och befogenheten skall utövas i förhållande till enskild. Uttrycket ”bestämma om förmån” klargör att endast ärenden som mynnar ut i bindande beslut omfattas av begreppet myndighetsutövning. Myndighetsutövning föreligger således inte när ett ärende uteslutande gäller lämnande av råd eller upplysning eller andra oförbindande besked och i allmänhet inte heller när myndighet avger remissyttrande till annan myndighet.

I frågan huruvida den av Uppsala universitet genomförda förberedande utredningen är att betrakta som myndighetsutövning gör Högskoleverket följande bedömning.

Myndighetsutövning kännetecknas av bl.a. att myndigheten ensidigt meddelar beslut som får bestämda rättsverkningar av positiv eller negativ innebörd för den enskilde. I förevarande ärende kan konstateras att granskningsgruppens ställningstagande utgjorde ett oförbindande besked som var avsett att utgöra underlag för universitetets ställningstagande i frågan huruvida en fullständig utredning skulle företas eller ej. Denna omständighet talar mot att det var fråga om myndighetsutövning eftersom den av granskningsgruppen gjorda utredningen inte i sig skulle utmynna i något bindande beslut och därmed inte kan tilläggas några bestämda rättsverkningar för X X.

Högskoleverket finner med hänsyn till det anförda, att ärendet avseende granskningsgruppens granskning av X Xs forskning, inte avser myndighetsutövning, varför inte universitetet med stöd av 17 § förvaltningslagen hade någon skyldighet att kommunicera X X. Som en följd av det anförda hade således inte heller universitetet, med stöd av 17 § förvaltningslagen, någon skyldighet att bereda Dig möjlighet att yttra Dig i ärendet. Vid detta ställningstagande saknas anledning för Högskoleverket att uttala sig om huruvida Du i den mening som avses i 17 § förvaltningslagen är att betrakta som annan part eller ej.

Då granskningsgruppens granskning inte utgjorde myndighetsutövning var i ärendet inte heller 16 § förvaltningslagen tillämplig, enligt vilken det stadgas en rätt för sökande, klagande eller annan part att ta del av det som har tillförts ärendet om detta avser myndighetsutövning mot någon enskild.

Skulle Du haft rätt att yttra sig i ärendet med stöd av någon annan regel eller förvaltningsrättslig princip?

I 5 § andra stycket i Uppsala universitets regelverk avseende förfarandet vid anklagelse om vetenskaplig ohederlighet (dnr: UFV 2004/1477) anges att vid den förberedande undersökningen skall fakta insamlas och den anklagade beredas tillfälle att muntligt eller

skriftligt försvara sig efter att ha blivit informerad om dels de förhållanden som ligger till grund för anklagelsen, dels vad som framkommit under undersökningens gång.

Av rektorns beslut den 9 juni 2005 framgår att beslutet avser granskning av X Xs forskning. Den anklagade är således X X. Enligt Högskoleverkets mening kan man därför inte med stöd av den aktuella paragrafen tolka in en rätt för Dig att beredas tillfälle till yttrande. Att Du är medförfattare till ett av de verk som utgör en del av X Xs forskning föranleder ingen annan bedömning.

Det anförda utesluter dock inte att Uppsala universitet ändå skulle ha kunnat kommunicera handlingarna i ärendet med Dig, särskilt med hänsyn till att Du vid två tillfällen framförde önskemål därom. Reglerna i förvaltningslagen representerar en minimistandard. Uppsala universitet hade om det så velat varit oförhindrat att i rättsskyddssyfte bereda Dig möjlighet att yttra Dig i ärendet. Universitetet har dock valt att inte ge Dig denna möjlighet. Högskoleverket anser inte att det finns några formella skäl att invända mot detta ställningstagande.

Övriga frågor

I 8 § första stycket i Uppsala universitets regelverk avseende förfarandet vid anklagelse om vetenskaplig ohederlighet anges att om det beslutas att otillräcklig grund för fullständig utredning av anklagelsen föreligger, skall omsorgsfulla åtgärder vidtagas för att återupprätta den anklagades heder.

Av universitets regelverk följer således en skyldighet för universitetet att vidta omsorgsfulla åtgärder för att återupprätta den anklagades heder i fall då tillräcklig grund för fullständig utredning saknas. Denna universitetets skyldighet omfattar i förevarande fall bara X X då det är hon som varit den anklagade.

Debatt om och fristående analyser av forskningsresultat är en viktig del – och skall så också vara – i forskarsamhällets strävan att säkra forskningens kvalitet samt att föra den framåt. Resultaten av granskningen av Slagen dam kan konstateras ha fått stor spridning. Oavsett spridningens storlek är det dock upp till de aktuella forskarna – bland andra Dig – att genom den fria debatten bemöta denna kritik och därmed försvara er forskning och de slutsatser ni dragit av era insamlade data. Kritiken i sig kan inte uppfattas som ”förtal” av forskning eller ”censur” bara för att Du uppfattat den som kraftig och felaktig. Att få sin forskning ifrågasatt är något man som forskare får räkna med – låt vara att kritiken i aktuellt fall blev omfattande och fick stor spridning.

Ärendet avslutas.

Beslutet har fattats av universitetskanslern Sigbrit Franke i närvaro av kanslichefen Lennart Ståhle, chefsjuristen Eva Westberg och verksjuristen Christian Sjöstrand efter föredragning av verksjuristen Anders Mellstrand.

Sigbrit Franke

Anders Mellstrand

Kopia till:
Uppsala universitet